TEEMA-ARTIKKELI

SÄÄN KANSSA KEHKEYTYMINEN POHJOIS-AMERIKAN SUOMALAISESSA NAISTEN "TOVERITAR"-LEHDESSÄ

Artikkelissa tarkastelen Pohjois-Amerikan suomalaisten naisten ja lasten paikkaan kiinnittymistä sekä asutuskolonialismia sosialistisen *Toveritar*-lehden säähän liittyvissä kirjoituksissa. Kuvaan sään kanssa kehkeytymisen käsitteen avulla niitä dynaamisia ja vuorovaikutteisia kulttuurisia käsityksiä ja käytäntöjä, joiden kautta ihmiset kiinnittyvät paikkaan sään kautta ja kanssa. *Toverittaren* teksteissä sään kanssa kehkeytyminen kiinnittyy sukupuoleen, luokkaan sekä yksilölliseen ja yhteisölliseen paikantumiseen. Lehdessä tuotetaan ja uusinnetaan asutuskolonialistisia käsityksiä, joissa Pohjois-Amerikka näyttäytyy *aer nulliuksena* – "tyhjänä" ilmatilana vailla alkuperäiskansojen kulttuurisia säähän liittyviä käsityksiä.

Avainsanat: Pohjois-Amerikan suomalaiset; naiset; lapset; sää ja ilmasto; asutuskolonialismi

LOTTA LEIWO
Väitöskirjatutkija | Helsingin yliopisto

Kuva: AdobeStock.

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttölupaa osoitteessa: http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

Sääta ja paikkaa ei voi erottaa toisistaan. Säätilat, kuten lämmittävä auringonpaiste, sadekuuro tai räntäsade, koetaan aina paikallisesti ja kehollisesti, olipa kyse välillisestä tai välittömästä kokemuksesta. Kuten antropologi Tim Ingold (esim. 2010, 2021, 2023) sekä ihmismaantieteen (ks. Wright & Tofa 2021; Wright 2024) ja estetiikan (Diaconu 2019) tutkijat ovat korostaneet, ihmisten ja muiden elollisten elämä ei tapahdu irrallaan säästä, vaan sää on osa elämäämme jatkuvasti ja monin eri tavoin. Sää myös muokkaa maisemaa. Suomeksi käytetään ilmausta "sään pieksemä" kuvaamaan sään kuluttamaa rakennusta tai maisemaa. Sää- ja ilmasto-olot vaikuttavat myös siihen, millaiseksi ympäristö on muotoutunut kasveineen ja muine eliöineen.

Myös ihmiskulttuurien kehkeytyminen on sään ja ilmaston muokkaamaa. Esimerkiksi vuotuisrituaalit, materiaalisuus, kulttuurinen muisti ja sosiaaliset käytännöt muovautuvat ilmaston ja sään mukaan (Hulme 2017, 4). Säästä puhuminen toimii faattisena kommunikaationa, eli arkikielellä *small talkina*, tarjoten keskustelijoille keinon muodostaa kommunikatiivinen yhteys ja ylläpitää sitä (Golinski 2007, 67). Sääilmiöt toimivat myös tilaa/paikkaa ja ajallisuutta määrittelevinä muistin paikkoina (esim. Marander-Eklund 2023). Nykyään olemme myös erittäin tietoisia ihmisen vaikutuksista ilmastoon ja ilmastonmuutoksen vaikutuksista sääilmiöihin.

Vannini ja Austin (2023, 142) painottavat, että sää ja paikka ovat erottamattomasti sidoksissa toisiinsa: sää on aina paikkasidonnainen ja samalla maailmassa ei ole paikkaa, joka ei olisi sään vaikutusten alainen. Sää on kokemuksellinen ja kulttuurisesti jaettu kehys, joka mahdollistaa sosiaalisten, yhteiskunnallisten, kulttuuristen ja jopa globaalien aiheiden käsittelyn (esim. Golinski 2007; Mergen 2008; Behringer 2010; Hulme 2017). Mary Douglasia ([1970] 2004) mukaillen säätilat ovat luonnollisia symboleita, joihin liittyy aina kontekstisidonnaisia (aikaan, paikkaan ja yhteisöön kiinnittyviä) merkityksiä. Sään kulttuuriset ulottuvuudet eivät siis ole universaaleja.

Sään tutkiminen kulttuurintutkimuksellisella otteella, eli keskittyminen sään kulttuurisiin ulottuvuuksiin, tarjoaa tietoa siitä, miten ihmiset ja yhteisöt merkityksellistävät paikkakokemuksiaan ja elämäänsä sekä näihin liittyviä sosiaalisia ja kulttuurisia käytäntöjä (Strauss ja Orlove 2003, 6; Vannini ym. 2012, 363). Tässä tekstissä käsittelen säätä Pohjois-Amerikan suomalaisten naisten kirjoituksissa sosialistisessa *Toveritar*-lehdessä.[1] Lehteä julkaistiin Astoriassa, Oregonissa vuosina 1911–1930, ja sitä toimittivat ja lukivat pääasiassa naiset. Myös lehden sisältö oli enimmälti naisten käsialaa ja osa lehden sisällöistä oli suunnattu lapsille.

Esittelen, miten säätä kuvataan *Toverittaressa* julkaistuissa teksteissä ja mitä paikkaan kiinnittymisen kulttuurisia ulottuvuuksia näistä on tulkittavissa. Pohdin myös, miten *Toverittaressa* julkaistut säähän liittyvät kirjoitukset ovat osa laajempia Pohjois-Amerikan asuttamiseen liittyviä asutuskolonialistisia rakenteita. Hahmottelen tutkimuskirjallisuuden ja aineistoesimerkkien avulla suomenkielisen vastineen englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa vakiintuneelle säätä ja paikkaa koskevalle käsitteelle *weathering*. Ehdotan suomennokseksi sään kanssa kehkeytymistä. Tekstini ei ole tyhjentävä katsaus aiheeseen vaan tarjoaa muutamia esimerkkejä sään ja paikkaan

Sään tutkiminen kulttuurintutkimuksellisella otteella, eli keskittyminen sään kulttuurisiin ulottuvuuksiin, tarjoaa tietoa siitä, miten ihmiset ja yhteisöt merkityksellistävät paikkakokemuksiaan ja elämäänsä sekä näihin liittyviä sosiaalisia ja kulttuurisia käytäntöjä.

1 Tutkin lehdessä julkaistuja säähän ja ilmastoon liittyviä tekstejä työn alla olevassa väitöskirjassani. Lisäksi olen tutkinut muita Pohjois-Amerikan suomalaisia kausijulkaisuja ja naisten lehtikirjoituksia osana Koneen säätiön rahoittamaa Kuvitellut kotimaat -hanketta (2024–2027). Näissä tutkimuksissa kokoamani aineisto on julkaistu Kansalliskirjaston digitaalisissa aineistoissa omana kokoelmanaan "Toverittaret – Työläisnaiset Pohjois-Amerikassa" (https://digi.kansalliskirjasto.fi/collections?id=1301, avattu 28.8.2026).

kiinnittymisen yhteyksistä Pohjois-Amerikan suomalaisten naisten ja lasten kontekstissa 1900-luvun alussa. Sään kanssa kehkeytymisen käsite tarjoaa muuttoliikkeiden tutkimukseen työkalun tarkastella laajemminkin paikkaan kiinnittymiseen ja uuteen elinympäristöön sopeutumiseen liittyviä kulttuurisia kysymyksiä.

Sään kanssa kehkeytyminen ja suomalaiset asuttaja-siirtolaisina

Ihmisten säähän liittyvistä käytännöitä, sopeutumisesta ja kulttuureista käytetään englanninkielisessä tutkimuskirjallisuudessa käsitettä *weathering* (esim. Berland 1993; Vannini ym. 2012; Hulme 2017; Vannini & Austin 2023; Wright 2024). Tämä humanistinen tutkimuskäsite kääntyy kömpelösti suomeksi. Sanakirjan (MOT) mukaan sillä tarkoitetaan muun muassa rapautumista, eroosiota tai ”panemista sään vaikutuksille alttiiksi”. Sään kulttuurisia ulottuvuuksia tarkastelevassa tutkimuksessa käsite kuitenkin kattaa sekä konkreettisen sään vaikutuksen alaisuudessa olemisen (sään aistiminen ruumiillisesti ja välittömästi sekä näiden vaikutukset) että sään kokemiseen ja sen kanssa elämiseen liittyvät kulttuuriset ulottuvuudet, kuten metaforiset, symboliset, diskursiiviset ja kuvitellut käsitykset, käytännöt ja kuvaukset, joita näihin kokemuksiin liitetään. Kyseessä on nimenomaan dynaaminen, vuorovaikutuksellisuutta ilmaiseva käsite. Tässä ehdotan käsitteelle suomenkielistä vastinetta nojaten säähän ja paikkaan liittyvään humanistiseen ja ihmismaantieteelliseen tutkimukseen.

Vannini ja kumppanit (2012, 362, 377) kuvaavat käsitteen *weathering* viittaavan aktiiviseen ja refleksiiviseen paikkaan kiinnittymiseen ja asuttamiseen, jossa elinympäristöön sopeudutaan (ks. myös Vannini ja Austin 2023). Käsitteellä siis viitataan dynaamisiin ja paikkasidonnaisiin kulttuurisiin ulottuvuuksiin. Sarah Wright (2024, 8, 85) käyttää sään, paikan, ihmisten ja muiden elollisten yhteiselossa muodostuvasta kokonaisuudesta ilmausta *co-becoming,* yhdessä kehkeytyminen. Ilmaus korostaa ihmisten ja sään välistä vuorovaikutuksellista suhdetta: sää muokkaa ja vaikuttaa ihmisen toimintaan samalla, kun ihmiset vaikuttavat säähän muokkaamalla – tarkoituksellisesti tai tahattomasti – elinympäristöänsä mikro- ja makrotasolla. Näissä kulttuurisissa käytännöissä sää siis toimii välittäjänä paikan ja ruumiillisen olemuksen välillä (Vannini ym. 2012, 368; ks. myös Berland 1993, 207; Diaconu 2019, 47; Wright 2024, 13). Ehdotankin, että suomeksi voisimme puhua sään kanssa kehkeytymisestä, kun viittaamme näihin dynaamisiin ja vuorovaikutteisiin kulttuurisiin käsityksiin ja käytäntöihin, joiden kautta ihmiset kiinnittyvät ja sopeutuvat paikkaan sään kautta.

Samira Saramoa (2022) mukaillen käytän tutkimuksessani Pohjois-Amerikkaan Suomesta muuttaneista siirtolaisista käsitettä asuttaja-siirtolainen. Ilmaisu tuo esiin toisaalta sen, miten suomalaiset muuttivat pakottavista syistä (esim. poliittinen vaino, työttömyys), ja toisaalta sen, että suomalaisten muuttoliike oli osa laajempaa eurooppalaista asutuskolonialistista prosessia sekä rakennetta, jonka myötä Pohjois-Amerikan alkuperäiskansat syrjäytettiin heille alun perin kuuluneilta mailta. Käsite tuo esiin suomalaisten positionaalisuuden monimuotoisuuden toisaalta ylirajaisena, edelleen alkuperäiseen kotimaahan yhteyksiä pitävänä yhteisönä, joilla oli myös asutuskolonialistisia pyrkimyksiä. (Madokoro 2019, 2; Saramo 2022, 213–214; Lahti & Skurnik 2025, 96–97; ks. myös Leiwo 2026a.)

Sää ja paikantuminen "Toverittaressa"

”Amerikansuomalaisten työläisnaisten äänenkannattajaa” eli sosialistista naisten lehti *Toveritarta* julkaistiin Astoriassa, Oregonissa vuosina 1911–1930. Tämän jälkeen lehden julkaisua jatkettiin eri paikkakunnilla nimillä *Työläisnainen* ja *Naisten Viiri* vuoteen 1978 saakka. Lehti tarjosi Yhdysvalloissa ja Kanadassa asuneille naisille alustan, jossa keskustella heitä koskevista asioista suomeksi. Lisäksi lehti oli osa laajempaa, ylirajaista työväen naisliikettä, jonka pyrkimyksenä oli naisten yhteiskunnallisen aseman parantaminen. Lehdessä käsiteltiin laajasti työläisten, eritoten työläisnaisten, poliittiseen toimintaan liittyviä asioita, mutta myös kodinhoitoa, lasten kasvatusta ja muita naisten arjen teemoja.

Selma Jokela-McCone, joka aloitti lehden toimittajana vuoden 1914 lopulla, kehitti sekä lapsille suunnattuja sisältöjä että paikkakuntakirjepalstaa saadakseen lehden lukijat sitoutumaan lehteen ja sen tilaamiseen. Hänen kehitystyönsä myötä lehden yhdeksi keskeiseksi tekstilajiksi nousi lehden lukijoiden, joita nimitän lukija-kirjoittajiksi, kirjoittamat paikkakuntakirjeet. Paikkakuntakirjeissä niin naiset kuin lapsetkin kertovat paikkakuntansa sosialistisesta toiminnasta ja kuvaavat arkeaan (*Toverittaren* kirjoittajista ks. Lindström-Best 1985; Leiwo 2023; Saramo 2025).

Kirjeiden funktio on yhtäältä informatiivinen ja toisaalta performatiivinen: niiden kautta välitettiin tietoja paikallisesta toiminnasta, suomalaisyhteisöstä, ympäristöstä ja työ- ja asuinoloista sekä osoitettiin toisille lehden lukijoille, että sosialistista agitaatiotyötä on edistetty tällä alueella. Lehdessä julkaistu Lasten Osasto tarjosi lapsilukijoille mahdollisuuden harjoitella suomen kieltä ja kertoa omasta elämästään ja ajatuksistaan paikkakuntakirjeissä (Saramo 2025). Sekä aikuisten että lasten paikkakuntakirjeissä säästä kirjoittaminen on yleinen ja toistuva ilmiö.

Paikkakuntakirjeiden otsikkoina toimi paikkakunnan nimi sekä osavaltio tai provinssi, ja kirjoittajat allekirjoittivat kirjeensä joko omalla nimellään tai nimimerkillä. Esimerkiksi Mary Fränti, joka kirjoittaa Chase Riveristä, Brittiläisestä Kolumbiasta, aloittaa kirjeensä seuraavalla tavalla:

> CHASE RIVER, B. C., CANADA.
> Ei ole pitkään aikaan näkynyt mitään paikkakunnaltamme Toverittaren palstoilla, vaikka eletään sitä tälläkin vaikka hiljaisesti. Täällä on ankara talvi, joka työläisiä kiristää. (Mary Fränti, ”Chase River, B.C., Canada”, *Toveritar*, 1.2.1916, s. 6).

Tämän jälkeen kirjoittaja siirtyy kuvaamaan paikallisen sosialistiosaston toimintaa (tai tässä tapauksessa pikemminkin sen toimimattomuutta) ja puhuttelee muita lehden naislukijoita kehottamalla heitä aktivoitumaan sosialistisessa toiminnassa liittymällä paikallisosastoon ja käymällä kokouksissa. Kehotus on yleisluontoinen ja suunnattu ”teille” naisille, mutta paikkakuntakirjeiden samanaikaisesti paikallista ja ylirajaista yhteisöllisyyttä korostavan luonteen vuoksi se oli todennäköisesti suunnattu erityisesti oman paikkakunnan ja lähialueen naisille (ks. Leiwo 2023).

Mary Fräntin käyttämä ilmaus ”eletään sitä täälläkin” oli erittäin tyypillinen tapa aloittaa paikkakuntakirje, ja sen kautta toteutetaan kirjeiden performatiivisuutta. Muita vastaavanlaisia ilmauksia, joita käytettiin lähes kaikissa paikkakuntakirjeissä, olivat erilaiset variaatiot paikallissijamuodosta ”täällä”. ”Täältä” ja ”täällä” -ilmauksella kirjoittajat paikansivat itsensä osaksi edustamaansa sosialistista tai suomalaista yhteisöä sekä paikkaa, josta he kirjoittivat (ks. myös Kokko 2022, 182; Leiwo 2023, 39). Paikkakunnan nimen sekä ”eletään sitä täälläkin” -ilmausten ohella sää toimii paikantamisen ja paikantumisen jatkeena. Edellä olleessa esimerkissä ”täällä”, eli Chase Riverissä, on ollut ”ankara talvi, joka työläisiä kiristää”. Näin kirjoittaja kuvaa myös sään vaikutuksia yhteisöön, eikä ainoastaan kerro, millainen sää on ollut.

Lasten kirjeissä sään ja luonnon avulla tapahtuvat paikantumisen kuvaukset ovat erityisen rikkaita. Alla olevassa esimerkissä, jossa on Washingtonin osavaltiosta kirjoittavan 10-vuotiaan Vieno Rietalan kirjeen alku, kirjoittaja kuvaa ajan kulumista ja perheen asuinpaikkaa sekä vuodenaikojen vaihtelua, perheen asuinpaikkaa ja samalla työläisten arkea. Sää sitoo kirjoittajan paikkaan tarjoamalla mahdollisuuksia ja rajoituksia esimerkiksi mäenlaskulle ja uimiselle.

CHASE RIVER, B. C., CANADA

Ei ole pitkään aikaan näkynyt mitään paikkakunnaltamme Toverittaren palstoilla, vaikka eletään sitä täälläkin vaikka hiljaisesti. Täällä on ankara talvi, joka työläisiä kiristää.
Osastomme toiminta on hyvin hiljaista, vaikka uusia jäseniä yhtyi kohta vuoden alussa viisi, joka on harvinaista tällä paikkakunnalla. Mutta siitä huolimatta ovat osaston työkokoukset miltei kuolleita. Vain muutama jäsen saapuu kokoukseen. Nyt kyllä on ollut haittana se, että mainit ovat olleet joka päivä vähän käynnissä. Mutta naisilla, joilla enempi aikaa pitäisi olla, ei sitä näytä riittävän mihinkään todellisempaan ja hyödyllisempään hommaan.

Mary Fräntin paikkakuntakirjeen alku. Kuva: Digi.kansalliskirjasto.fi, *Toveritar*, 1.2.1916, s. 6. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot.

> KELSO, WASH.
> Keväinen tervehdys teille hyvät pienet ystävät! Talvi on mennyt, kevät on tullut. Talvella meillä oli hauska laskea mäkeä ja luistella jään päällä. Mutta se pitkä kylmä talvi teki monta ihmistä sairaaksi ja eläimet täytyi ruokkia sisälle monta viikkoa. Monilta loppui eläinten rehut kesken, josta oli eläimille nälkäkuolema seurauksena. Nyt on kevät, luonto herää talven unesta, linnut visertävät iloisesti ja alkavat tekemään pesäänsä. Lehdet ja kukat ovat aukeamassa. Kesällä meillä on hauska uida, onkia ja käydä metsässä kukkia poimimassa — liljoja, vuokkoja, orvokkeja ja paljon muita kukkia, joiden nimiä en tiedä. (Vieno Rietala, ”Kelso, Wash.”, *Toveritar*, 29.2.1916, s. 8.)

Sukupuoli, sää ja sosialismi

Säätä eritellään paikkakuntakirjeissä tyypillisesti silloin, kun kuvataan työläisten arjen kurjuutta ennen kaikkea talvella tai kesän moninaisia toimia ja tapahtumia. Monien kirjoittajien teksteissä sää toi konkreettisesti esiin yhteiskunnan eriarvoisuuteen – luokkaan ja sukupuoleen – liittyviä teemoja. Nämä nousevat esiin kirjoituksissa, joissa kuvataan

kesähelteellä kuumissa keittiöissä työskentelevien kotiapulaisten ja palvelijattarien arkea tai kerrotaan talven tuiskeen puhaltavan surkeiden asumusten nurkista sisään. Tämä on ymmärrettävää, koska olihan kyseessä sosialistinen julkaisu, jossa pyrittiin lisäämään lukijoiden luokkatietoisuutta kuvaamalla vallitsevan kapitalistisen järjestelmän puutteita ja korostamalla työläisiin kohdistunutta sortoa. Lisäksi naiset ajattelivat ymmärtävänsä sosialistista teoriaa parhaiten empirian kautta, havainnoimalla elinympäristöään (Leiwo 2026b).

Nimimerkki "Kirjeenvaihtajan" kirjoittama paikkakuntakirje toimii esimerkkinä tästä laajemmasta ilmiöstä, joka toistuu useissa *Toverittaressa* julkaistuissa kirjeissä. Kyseessä on kapitalismikritiikki, joka kumpuaa sään vaikutuksista työläisten ruumiisiin ja jota argumentoidaan kuvaamalla näitä vaikutuksia.

> Kevättä ei rupea tulemaan. Jokainen työläinen toivoo lämmintä kevättä koko pitkän talven ajan, että saisi nauttia lämmöstä, joka on melkein mahdottomuus talvella, kun polttoaine on niin kallista, että ei voi sitä ostaa niin paljon, että sitä olisi tarpeeksi, vaan ei näy luonto lapsilleen sitä iloa vielä suovan, että nauttia auringon lämmöstä. Vettä sataa joka päivä nin (sic) kovasti, että luulisi vedenpaisumuksen tulevan. Ja kun on niin paljon työläisiä, joiden täytyy tehdä työtä aivan paljaan taivaan alla, niin siinä saapi vilusta väristä ja saa vielä taudin itselleen, joka seuraa mukana hautaan asti. Ei herrat raatsisi panna koiraansakaan koko päiväksi sellaiseen ilmaan, missä työläisen täytyy työtä tehdä kovalla kiireellä, saadakseen, pienen päiväpalkkansa, jolla täytyy saada ruokaa, lämmintä ja niin monenlaisia menoja maksetuksi. (Kirjeenvaihtaja, "Vancouver, B. C.", *Toveritar*, 17.4.1917, s. 4–5.)

Kirjoittaja toteaa, että työläisten hartaasti odottama kevät ei ole vielä alkanut. Kevään tulo toisi helpotusta kylmästä säästä ja korkeista lämmitystarpeiden hinnoista kärsiville työläisille. Talven ja kylmän kauden edetessä polttoaineiden hinnat tyypillisesti nousivat. Näin ollen työläisillä ei välttämättä ollut tarpeeksi polttoainetta tai puita asuntonsa lämmittämiseen. Tästä syystä pitkittyvä kylmä kausi aiheutti hankaluuksia. Lisäksi osa työläisistä, erityisesti miehet, joutuivat työskentelemään ulkotöissä "paljaan taivaan alla". Kylmyyden aiheuttamia ruumiillisia tuntemuksia ja kokemuksia, myös potentiaalista sairastumisen uhkaa, joka entisestään toisi vaikeuksia työläisten elämään, korostetaan kirjoittamalla, että "herrat" eli ylemmät luokat eivät raaskisi pitää koiraansakaan sellaisessa ilmassa, jossa työläiset joutuvat työskentelemään. Kirjoittaja pyrkii näin tuomaan esiin työläisten kokemaa eriarvoisuutta sään ja kapitalismin armoilla.

Toverittaren kirjoituksissa naisruumiin ajateltiin olevan sään vaikutuksille, kuten vilustumiselle, miesruumista alttiimpi. Selma Jokela-McCone kuvasi, kuinka naisten "[t]äytyy väsyttää itsensä niin, ettei voi vastustaa kylmyyden tartuntaa" (Selma-täti, "Kahvi-juttuja", *Toveritar*, 11.1.1916, s. 4). Naisten uupumiseen vaikutti sekä palkallinen että palkaton, usein sukupuolittunut, työ, kuten kotityöt, lasten kasvattaminen ja maatilan hoito.

Säätilojen katsottiin myös toimivan "luonnon lääkkeinä" sairauksia vastaan. Lehden Kodin Osastossa, joka tarjosi naisten arkeen, talouden- ja kodinhoitoon sekä lasten kasvatukseen liittyviä ohjeita, julkaistiin vuosien varrella useita tekstejä, joissa auringonvalon, lämmön ja raittiin ilman terveysvaikutuksia kuvaillaan. Esimerkiksi toukokuussa 1918 julkaistussa tekstissä "Auringonvalon tärkeydestä ihmisen terveydelle" käsitellään näitä teemoja tuoden esille sekä työläisten huonokuntoisten asuntojen että työpaikkojen huonolaatuinen ilma. Kirjoittaja kuvaa auringonvalon olevan "luonnon mahtava ase, jolla se suojelee ihmistä taudeilta" ja muistuttaa työläisiä antamaan arvoa "luonnolliselle terveydenhoidolle". Kirjoittaja päättää tekstinsä kehotukseen:

> Sunnuntaisin voisimme mennä ulos puistoihin tai sellaisiin paikkoihin, jonne aurinko paistaa, että edes jolloinkin ruumiimme saisi sen terveyttä antavia säteitä osakseen, sensijaan että istuskelisimme pimeissä kuvateattereissa tai kahvikesteissä. Me sosialistit olemme siinäkin edellä muista työläisistä, että edes vähänkään harrastamme urheilua ja ulkona luonnossa oloa. ("Kodin Osasto: Auringonvalon tärkeydestä ihmisen terveydelle", *Toveritar*, 21.5.1918, s. 2.)

Erityisesti aikuisten kirjeissä säätiloille annetaan myös metaforisia merkityksiä ja viitepisteitä: kuuma sää on merkki Euroopassa riehuvasta sotainnosta ensimmäisen maailmansodan aikana ja kylmä sää puolestaan kapitalismiin verrattavissa oleva työläisten sortaja. Tutkija Mike Hulmen (2017) mukaan sään ja ilmaston kommunikatiivinen funktionaalisuus kumpuaa niiden tarjoamasta jaetusta viitekehyksestä, joka mahdollistaa paikallisten, kansallisten ja ylirajaisten tapahtumien kommentoimisen myös metaforisella tasolla. Tähän viittasin jo aiemmin Douglasin ([1970] 2004) luonnollisen symbolin käsitteellä.

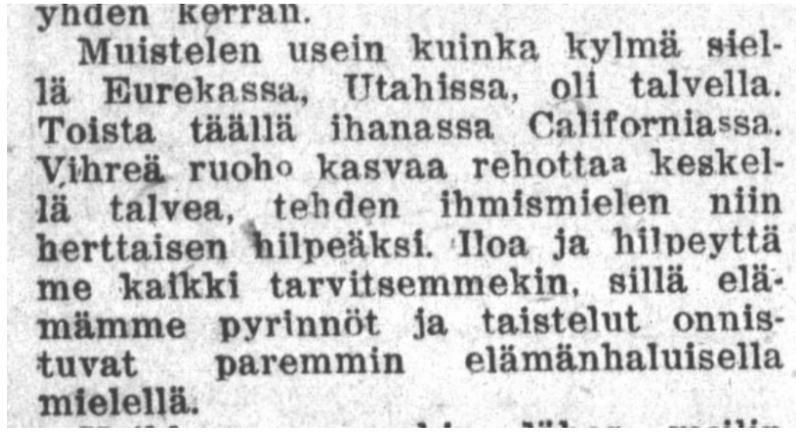
yhden kerran.
Muistelen usein kuinka kylmä siellä Eurekassa, Utahissa, oli talvella. Toista täällä ihanassa Californiassa. Vihreä ruoho kasvaa rehottaa keskellä talvea, tehden ihmismielen niin herttaisen hilpeäksi. Iloa ja hilpeyttä me kaikki tarvitsemmekin, sillä elämämme pyrinnöt ja taistelut onnistuvat paremmin elämänhaluisella mielellä.

Tyyne Saarien perhe muutti Pudding Creekiin, Kaliforniaan Utahista vuonna 1917 isän terveysongelmien vuoksi. Terveysongelmat johtuivat vuosien työskentelystä kaivoksessa. *Toverittaren* Lasten Osastolle kirjoittanut 12-vuotias Tyyne kuvaa paikkakuntakirjeessään kalifornialaisen maalaisilmaston vaikutuksia. Kuva: Digi.kansalliskirjasto.fi, *Toveritar*, 15.1.1918, s. 8. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot.

"Aer nullius" ja asutuskolonialismi

Sään kanssa paikkaan kehkeytymisellä oli tärkeä rooli myös asutuskolonialististen käsitysten tuottamisessa ja uusintamisessa. Esimerkiksi itse asuttamista perusteltiin ja oikeutettiin ilmasto-oloilla. *Toverittaressa* 14.7.1914 julkaistussa mainoksessa kerrotaan, että "Park Citystä [Oregonista] saapunut mies" oli käynyt "tutkimassa Sundalen maita ja sanoo niistä totuuden". Mainoksen mukaan Sundalesta löytyy "kaunis seutu", "jossa on hyvä maanlaatu ja ilmanala, runsaasti kasvavia hedelmä- ja kasvitarhoja ja suuria vainioita viljaa ja muita kasviksia. Näin että alfalfa kasvaa hyvin siellä, kuin myöskin kaurat, heinät ja muut hevoisten ja lehmien rehulajit" (Nehemias Koskela, "Park Citystä saapunut mies", *Toveritar*, 14.7.1914, s. 2).

Kuvaamalla alueen ilmanalaa ja suotuisia maanviljelymaita kirjoittaja markkinoi Sundalea lehden lukijoille asuttamisen arvoisena. "Park Citystä saapunut mies" työskenteli Hunter Land Company -yhtiössä kaupaten maita Cayuse-, Umatilla-, Walla Walla - ja Yakama- kansoille kuuluvilta alueilta Klickitatin piirikunnasta, Washingtonista. Tällaiset mainokset olivat 1900-luvun taitteessa suomenkielisissä lehdissä yleisiä, mutta esimerkki on harvinainen *Toverittaressa.* Se kuitenkin kuvaa sitä, miten maiden myyntiä asuttaja-siirtolaisille edistettiin myös hyödyntämällä sää- ja ilmasto-oloja "myyntivaltteina".

Suomalaiset asuttaja-siirtolaiset muuttivat mantereen sisällä usein. Tämän liikkuvuuden vuoksi tiedot sää- ja ilmasto-oloista, jotka vaikuttivat elinoloihin, nähtiin tärkeinä. Tämä oli keskeistä myös paikkakuntakirjeissä. Esimerkiksi maalla asuminen ja erityisesti Kalifornia nähtiin sopivana ilmaston suomien terveysvaikutustensa vuoksi, ja eräät *Toverittareen* kirjoittaneet kertoivat perheensä muuttaneen Kaliforniaan sopivamman ilmaston takia (esim. Tyyne Saari, "Fort Bragg, Cal. (Pudding Creek)", *Toveritar* 15.1.1918, s. 8). Yleisesti ottaen "ideaalia" ilmastoa mainostavilla kirjoituksilla pyrittiin aktiivisesti laajentamaan valkoisten, eurooppalaisten (tässä suomalaisten) asuttaja-siirtolaisten asuinsijoja. Säällä oli tässä merkittävä rooli. Tuohon aikaan leuto tai kalsea ilmasto nähtiin soveltuvimpana (valkoiselle) ihmisasutukselle, maan muokkaamiselle ja (valkoisten) ihmisten kehittämiselle (Golinski 2007, 56; Veracini 2010, 13; Hulme 2017, 18, 21; Wright 2024, 35).

Sään kanssa paikkaan kehkeytymisen ja asutuskolonialismin yhteydet liittyvät myös säälle annettuihin kulttuurisiin merkityksiin. Métis-tutkija Zöe Todd (2016, 8) on esittänyt *terra nulliuksen* eli kolonialistisen "tyhjän maan idean" rinnalle *aer nulliuksen* käsitettä. Tällä hän tarkoittaa ilman ja taivaan oletettua tyhjyyttä sekä ilmastoa "tyhjänä yhteisomaisuutena", joka on täytettävissä eurooppalaisilla ja länsimaisilla ajatuksilla ja käsityksillä. Todd viittaa erityisesti nykypäivän keskusteluihin ilmastonmuutoksesta kritisoiden euroamerikkalaista tutkimuskenttää siitä, että se jättää huomioimatta alkuperäiskansojen näkökulmat ja alkuperäiskansatutkijoiden tekemän tutkimuksen säähän ja ilmastoon liittyen.

Aer nullius toimii erinomaisena analyyttisena käsitteenä myös tutkittaessa suomalaisten sään kanssa kehkeytymistä Pohjois-Amerikassa. *Toverittaren* kirjoittajat perustelevat paikkaan kuulumistaan sään avulla ja aktiivisesti tuovat ja luovat omia kulttuurisia käsityksiään alkuperäiskansojen sääkäsitysten tilalle. Esimerkiksi oletus neljästä Suomen ilmastolle tyypillisestä vuodenajasta ja näihin vuodenaikoihin liittyvistä säätiloista ovat tällaisia kulttuuri- ja paikkasidonnaisia käsityksiä. Suomalaiset asuttaja-siirtolaiset pyrkivät toisinaan istuttamaan ja soveltamaan näitä oletettuja universaaleja ajatuksia "oikeanlaisesta" tai "ideaalisesta" "suomalaisesta" säästä, ilmastosta ja vuodenajoista uusille asuinsijoilleen.

Muuttoliikkeiden tutkimuksessa sään kanssa kehkeytymisen tarkastelu tarjoaa uutta tietoa siitä, miten uuteen paikkaan muuttavat yksilöt ja heistä muodostuvat yhteisöt sopeutuvat uuteen ympäristöön ja yhteiskuntaan sekä siitä millaisia haasteita sopeutumiseen liittyy.

Neljän vuodenajan ajatus istuu sitkeästi myös Kaliforniaan muuttaneen Selma Alasaaren käsityksissä, kun hän koettaa hahmottaa vuodenaikojen ”nurinkurisuutta” Berkeleyssä: talvella sataa ja on ruoho maassa ja kesällä paistaa aurinko ja ruoho on keltaista. Hän tekee näin vertailua Kalifornian ja Suomen ilmaston, sään ja vuodenaikojen välillä pitäen Suomen ilmastoa ja säätä normina. Tilanteissa, joissa asuttaja-siirtolaiset muuttavat Suomessa koettuun säähän verrattuna erilaiseen ilmastoon, sään kanssa paikkaan kehkeytyminen vaati erityisesti kokemuksellisen tiedon kartuttamista ja tukeutumista paikkakunnalla kauemmin asuneisiin. Selma Alasaari kertookin nojautuneensa paikalliseen pidempiaikaiseen kokemustietoon todetessaan: ”kuten olen kuullut sellaisten sanovan, jotka ovat kauvemman aikaa täällä pysähtyneet, että tämä talvi on ollut myrskyisin mitä vuosi kymmeniin.” (Selma Alasaari, ”Berkeley, Cal.”, *Toveritar* 8.2.1916, s. 10–11.)

Lopuksi

Olen tässä artikkelissa käsitellyt Pohjois-Amerikan suomalaisten naisten ja lasten paikkaan kiinnittymisen keinoja tarkastelemalla säähän liittyviä kirjoituksia naisten sosialistisessa *Toveritar*-lehdessä. Ehdotan englanninkielisen *weathering*-käsitteen suomenkieliseksi vastineeksi sään kanssa kehkeytymisen käsitettä. Kun halutaan erityisesti korostaa sään ja paikan dynaamista ja vuorovaikutuksellista suhdetta ihmisten toiminnassa, käsitteestä voi käyttää myös muotoa sään kanssa paikkaan kehkeytyminen. Lisäksi tarkastelen artikkelissa joitakin asutuskolonialismin ja säähän liittyvien kulttuuristen käsitysten yhteyksiä sekä säähän liitettyjä sukupuolittuneita merkityksiä.

Sään kanssa kehkeytyminen näyttäytyy *Toverittaren* kirjoituksissa sekä yksilölliseen ja yhteisölliseen paikantumiseen ja paikantamiseen että sukupuoleen ja luokkaan kiinnittyvänä kommunikaationa. Sään tarjoama kehys, joka välitettiin *Toverittaren* sivuilla, mahdollisti jaetun kuvitteellisen todellisuuden luomisen, siitäkin huolimatta, että käytännössä kirjoittajien kokemat sääolot olivat hyvin erilaisia (ks. myös Leiwo 2023, 41). Sään kanssa paikkaan kehkeytyminen toimi siten myös ylirajaisen yhteyden ja sosialistisen yhteisöllisyyden liimana. Paikallisesti ja paikkaan sidotusta koetusta säästä tulee ylirajainen metafora, jota hyödynnettiin kapitalismikritiikissä.

Merkityksellistämällä ja sään kanssa paikkaan kehkeytymällä suomalaiset naiset ja lapset tuottavat ja uusintavat asutuskolonialistisia käsityksiä. Kyse on diskursiivisesta toiminnasta, jonka kautta normalisoitiin, perusteltiin ja oikeutettiin suomalaista asutuskolonialistista toimintaa. Tuomalla omat käsityksensä alkuperäiskansojen ilma- ja sääkäsitysten tilalle suomalaiset osoittavat hahmottavansa Pohjois-Amerikan *aer nulliuksena,* alueena, jonka maat ja ilmat ovat tyhjiä edeltävistä kulttuurisista käsityksistä ja omistuksista.

Sään kanssa kehkeytymisen käsitettä voi hyödyntää niin nykypäivän ilmastonmuutoksen vaikutuksia kuin historiallisia lähteitä tutkittaessa. Käsite auttaa analysoimaan paikkasidonnaisia kulttuurisia keinoja, joilla ihmiset hahmottavat, käsitteellistävät ja merkityksellistävät yhteiskuntaa, kulttuuria ja ympäristöä. Muuttoliikkeiden tutkimuksessa sään kanssa kehkeytymisen tarkastelu tarjoaa uutta tietoa siitä, miten uuteen paikkaan muuttavat yksilöt ja heistä muodostuvat yhteisöt sopeutuvat uuteen ympäristöön ja yhteiskuntaan sekä siitä millaisia haasteita sopeutumiseen liittyy.

Lähdeluettelo

Arkistolähteet

Kansalliskirjasto, Helsinki

Kansalliskirjaston digitaaliset kokoelmat, Amerikansuomalaiset kausijulkaisut

Toveritar, The Western Workmen’s Publishing Co-operative, Astoria, Oregon

Kirjallisuus

Behringer, Wolfgang (2010). *A Cultural History of Climate*. Cambridge: Polity Press.

Berland, Jody (1993). Weathering the North: Climate, Colonialism, and the Mediated Body. Valda Blundell, John Shepherd & Ian Taylor (eds.), *Relocating Cultural Studies: Developments in Theory and Research*. London: Routledge, 207–225. https://doi.org/10.4324/9780203417232-17.

Diaconu, Mădălina (2019). Chapter 2: The Weather-Worlds of Urban Bodies. Richard Shusterman (ed.), *Bodies in the Streets: The Somaesthetics of City Life*. Leiden: Brill, 38–59. https://doi.org/10.1163/9789004411135_004.

Douglas, Mary [1970] (2004). *Natural Symbols: Explorations in Cosmology*. 3rd edition. New York: Taylor & Francis.

Golinski, Jan (2007). *British Weather and the Climate of Enlightenment*. Chicago: University of Chicago Press.

Hulme, Mike (2017). *Weathered. Cultures of Climate*. Los Angeles: Sage. https://doi.org/10.4135/9781473957749.

Ingold, Tim (2010). Footprints through the Weather-World: Walking, Breathing, Knowing. *Journal of the Royal Anthropological Institute,* 16, S121–S139. https://doi.org/10.1111/j.1467-9655.2010.01613.x.

Ingold, Tim (2021). *The Perception of the Environment: Essays on Livelihood, Dwelling and Skill*. New York: Routledge.

Ingold, Tim (2023). Weather-World. *International Lexicon of Aesthetics*, Spring 2023, 1–6. https://doi.org/10.7413/18258630136.

Kokko, Heikki (2022). From Local to Translocal Experience. The Nationwide Culture of Letters to the Press in Mid-1800s Finland. *Media History* 28 (2), 181–198. https://doi.org/10.1080/13688804.2021.1961575.

Lahti, Janne & Johanna Skurnik (2025). *Kolonialismin muokkaama maailma*. Helsinki: Otava.

Leiwo, Lotta (2023). ”Luontokin näkyy olevan köyhälistöä vastaan”: Luonto kolmantena tilana *Toveritar*-lehden paikkakuntakirjeissä 1916–1917. Maisterin tutkielma, Helsingin yliopisto. http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202305302306.

Leiwo, Lotta (2026a). Forging a New Socialist Frontier: Finnish North American Women Shaping Settler Colonial Narratives in the Early 20th Century. *Settler Colonial Studies*, 1–18. https://doi.org/10.1080/2201473X.2026.2738084.

Leiwo, Lotta (2026b). ”Me emme tahdo olla nurkissa, me tahdomme olla kaikkialla.” Naiskysymys ja sukupuolen (jälleen)rakentaminen amerikansuomalaisessa *Raivaajassa* 1907. Arja Turunen & Sami Suodenjoki (toim.), *Työväki ja media*. Turenki: Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seura, 101–132. https://doi.org/10.55286/vv.187436.

Lindström-Best, Varpu (1985). Finnish Working Women and Their Press in Canada. Christiane Harzig & Dirk Hoerder (eds.) *The Press of Labor Migrants in Europe and North America, 1880s to 1930s*. Bremen: University of Bremen.

Madokoro, Laura (2019). On Future Research Directions: Temporality and Permanency in the Study of Migration and Settler Colonialism in Canada. *History Compass* 17 (1), e12515. https://doi.org/10.1111/hic3.12515.

Marander-Eklund, Lena (2023). ”I’ll never forget the thunderstorm of 1960, I think it was”. Shelley Ingram & Willow G. Mullins (eds.), *Wait Five Minutes. Weatherlore in the Twenty-First Century*. Jackson: University Press of Mississippi, 176–196.

Mergen, Bernard (2008). *Weather Matters. An American Cultural History Since 1900*. Lawrence: University Press of Kansas.

MOT Englannin tekniikka ja kauppa: weathering. Kielikone Oy. Haettu 26.8.2026 osoitteesta www.sanakirja.fi/english-finnish/weathering.

Saramo, Samira (2022). Life Writing as a Settler Colonial Tool. Finnish Migrant-Settlers Claiming Place and Belonging. Rani-Henrik Andersson & Janne Lahti (eds.), *Finnish Settler Colonialism in North America. Rethinking Finnish Experiences in Transnational Spaces*. Helsinki: Helsinki University Press, 211–233. https://doi.org/10.33134/AHEAD-2-9.

Saramo, Samira (2025). The Children’s Section of the Finnish North American Socialist Women’s Newspaper Toveritar. Kate Ferris & Huw Halstead (eds.), *Miniatures. A Reader in the History of Everyday Life*. Exeter: University of Exeter Press, 264–276. https://doi.org/10.47788/ULJR6027.

Strauss, Sarah & Benjamin S. Orlove (2003). Up in the Air. The Anthropology of Weather and Climate. Sarah Strauss ja Benjamin S. Orlove (eds.), *Weather, Climate, Culture*. Oxford: Berg, 3–14.

Todd, Zoë (2016). An Indigenous Feminist’s Take on the Ontological Turn: ‘Ontology’ Is Just Another Word for Colonialism. *Journal of Historical Sociology* 29 (1), 4–22. https://doi.org/http://doi.org/10.1111/johs.12124.

Vannini, Phillip & Bradley Austin (2023). Weather and Place. Tim Edensor, Ares Kalandides & Uma Kothari (eds.), *The Routledge Handbook of Place*. New York: Routledge, 135–144.

Vannini, Phillip, Dennis Waskul, Simon Gottschalk & Toby Ellis-Newstead (2012). Making Sense of the Weather: Dwelling and Weathering on Canada’s Rain Coast. *Space and Culture* 15 (4), 361–380. https://doi.org/10.1177/1206331211412269.

Veracini, Lorenzo (2010). *Settler Colonialism: A Theoretical Overview*. London: Palgrave Macmillan.

Wright, Sarah (2024). *Becoming Weather: Weather, Embodiment and Affect*. London: Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003336297.

Wright, Sarah & Matalena Tofa (2021). Weather Geographies: Talking about the Weather, Considering Diverse Sovereignties. *Progress in Human Geography* 45 (5), 1126–1146. https://doi.org/10.1177/0309132520982949.